

Lier (BE): een prachtig stadje met het huis van de schilder Oscar van Rompay en thuisbasis van de Spinozakring Lier

Op een van de mooie lentedagen begin april bracht ik een bezoek aan Willy Schuermans (82) in het schilderachtige middeleeuwse stadje Lier in België.

Het huis van Oscar aan de Vredebergstraat in Lier

Willy, die mij allerhartelijkst ontving in het huis van Oscar, het als museum ingerichte huis van de kunstschilder Oscar van Rompay, waarover straks meer, richtte in 2013 de Spinozagroep Lier op. Hij ontving me met koffie en kweepeer-likeur, gemaakt van peren uit de tuin van het huis van Oscar.

Ik kende Willy vooral van de informatierijke [website van de Spinozakring Lier](#). Op de website zijn veel door Willy vertaalde werken van Spinoza en Spinoza-volgers te vinden. De site is een lustoord voor ieder die Spinoza wil leren kennen. Willy heeft uitgebreid de omgeving van Spinoza belicht. Het Europa uit de 17^e eeuw, de Nederlanden en de plaatsen waar Spinoza heeft gewoond. Hij heeft ook vroege biografieën van Spinoza opgenomen, zoals die door Colerus, Lucas en Bayle, met veel vertalingen van Willy's hand. Er staan ook werken van Spinoza zelf op de site, eveneens met vertalingen van Willy. Zo komen we tegen: de Verhandeling over de verbetering van het verstand, het voorwoord van de Beginselen van de wijsbegeerte van Descartes, het Politiek Traktaat en de Voorreden van de Nagelate Schriften. Veel informatie is te vinden met betrekking tot de filosofie van Spinoza en uitleg daarvan. En vanaf 2013 houdt hij een Blog bij met een enorme reeks aan artikelen.

De Spinozakring Lier organiseert lezingen en cursussen. Veelal door zelf Willy gegeven, zoals zijn Ethica-cursus waarvan de uitgebreide slides op de site zijn te vinden. Soms geven ook anderen een lezing of cursus, zoals Herman de Dijn.

Willy is een fervent verzamelaar van boeken van en over Spinoza. Trots laat hij mij een exemplaar van de nagelaten Schriften zien, in het Latijn, uit 1677, die hij tevoorschijn haalt uit een speciale lederen beschermdoos.

Willy Schuermans met een exemplaar van de Opera Postuma

Willy is behalve historicus en filosoof, ook Jurist en oosteuropakundige. En kunstliefhebber. Vanaf 2007 is Hij is voorzitter van de vzw (vereniging zonder winstoogmerk) die het huis van Oscar van Rompay beheert.

Wie was de schilder Oscar (uitgesproken op zijn Frans als Oscàr) [van Rompay](#) (1899-1997)? Oscar was een uitstekende kunstschilder die in impressionistische stijl schilderde en die zijn opleiding onder andere in Parijs had gehad bij beroemde kunstschilders, zoals [Maurice Utrillo](#).

De eetkamer met een zelfportret van Oscar van Rompay en daarnaast een winterbeeld van Lier

Zijn vader begeleidde hem tijdens een studieverblijf in Montmartre, Parijs. Veel geld hadden ze niet maar zijn vader was schoenmaker en verdiende de kost door schoenen te herstellen van welgestelde burgers. Zijn moeder was tijdens een brand in haar keuken omgekomen toen Oscar nog slechts 7 jaar oud was. Oscar maakte later diverse schilder-reizen. Behalve naar Parijs ook naar Collioure (Zuid Frankrijk), Spanje (Cordoba, Sevilla), Italië (Venetië). En hij legde natuurlijk het wonderschone middeleeuwse Lier op talloze schilderijen vast. Hij maakte landschappen, stadsgezichten, naakten, stillevens en was ook heel goed in het portretten van mensen. Zo zijn in het huis veel portretten bewaard gebleven, o.a. van de schrijver en dichter Felix Timmermans (1886-1947), een goede vriend van Oscar.

Portret van Felix Timmermans

Willy leidde mij door het, als museum ingerichte huis waarin de authentieke inrichting en sfeer van de schilder bewaard is gebleven. Oscar kon zich het grote huis permitteren omdat hij trouwde met de dochter, Jeanne van der Wee, van een schatrijke schoenenfabrikant. Het historische en uitstekend onderhouden huis uit 1850 is mooi en groot genoeg om een volwaardig museum genoemd te kunnen worden. Het moet een kapitaal gekost hebben. Oscar wilde dat het na zijn dood in 1997 in zijn geheel bewaard zou blijven. Hij liet zijn collectie, het huis en de tuin in haar geheel na aan de vereniging na waarvan Willy nu de voorzitter is. Er was ook nog geld voor het onderhoud maar dat is niet voor eeuwig. Het museum is een privé museum en is alleen op afspraak toegankelijk want het in dienst moeten nemen van personeel voor normale opening en publiekstoegang is financieel niet haalbaar.

Oscar van Rompay was ook een kundig tekenaar

Willy kwam al vroeg in zijn jeugd in contact met Oscar omdat Willy's vader en Oscar bevriend waren. Oscar was een wat wereldvreemde man en het was nooit zeker of hij je binnen wilde laten ook al was

je zijn vriend. Heel bijzonder is ook dat Oscar zijn hele leven niets van zijn werken verkocht. Bijna zijn hele oeuvre (ca 4000 tekeningen en schilderijen) zijn bewaard gebleven en allemaal in het huis.

Deel van de tuin met de historische druivenkas

Het museum draait nu met vrijwilligers. Ook voor onderhoud van de tuin. Een grote tuin. Een schitterende tuin. Restant van een tuin van een aangrenzend klooster. De tuin heeft een keur aan perenbomen, buskes hagen en een historische druivenkas waar Frankenthaler druiven gekweekt worden. De wijnstruiken stammen nog van rond 1900. Alles wordt door vrijwilligers liefderijk onderhouden. De tuin is in meerdere opzichten historisch. Wat mij aansprak is dat huwelijk van Johanna van Castilië ([Johanna de Waanzinnige](#), 1479-1555) en Filips de Schone is voltrokken in Lier op 20 oktober 1496, in de [Sint-Gummaruskerk](#). En het feest zou zich ook hebben afgespeeld in deze kloostertuin. Johanna was de moeder van keizer Karel V. Filips stierf reeds in 1506. Zijn lijk werd gebalsemd en in een loden kist gelegd die Johanna in haar slaapkamer liet plaatsen. Elke ochtend liet ze de kist openen. Ook als zij op reis ging nam ze het lijk van haar echtgenoot met zich mee.

Gezicht op de Sint-Gummaruskerk vanuit de Vredebergstraat

Terug naar Spinoza.

De organisatie van de Spinozakring Lier is in handen van, behalve oprichter Willy, nog twee mensen: zijn partner Ingrid de Bock en webmaster Willy Schuyesmans.

De bijeenkomsten worden gehouden in het tuinatelier van het Huis van Oscar dat in het centrum van Lier ligt.

In het volgende beschrijft Willy, op enkele vragen van mij, zijn fascinatie voor Spinoza. Zijn enthousiasme voor Spinoza is aanstekelijk en ook zijn Vlaamse taal is om van te genieten.

Hoe kwam je in contact met Spinoza?

Wie in Vlaanderen in de jaren 60 van vorige eeuw op de universiteit 'Letteren en Wijsbegeerte' ging studeren kon Spinoza moeilijk ontlopen. Hij was toen voor mij niet meer dan een naam in een cursus filosofie of een voetnoot in een cursus natuurrecht.

Na het voltooien van mijn eerste universitaire studie kwam Spinoza al snel in mijn boekenvizier. Omdat ik druk in de weer was met de opbouw van een referentie-bibliotheek bezocht ik aan de Antwerpse Meir geregeld het antiquariaat van de Slegte, toen zijn allereerste in Vlaanderen. In 1967 vond ik daar W. G. van der Taks Bento de Spinoza, een deeltje uit de toen bekende reeks 'Helden van de geest' (Kruseman, Den Haag): hoewel de eerste editie van dat boek dateert van 1928 vind ik het nog steeds een aanrader.

Kort nadien ontdekte ik daar Fred Sassens 'Kerngedachten van Spinoza' (1967). een goed ingeleide bloemlezing die me voor het eerst direct confronteerde met de gedachtewereld van Spinoza. En, dat smaakte naar meer: ik wilde onverwijld de verzamelde werken van Spinoza in mijn bibliotheek hebben. Op 17 augustus 1968, in casu een belangrijke datum, kocht ik de vierdelige pocketeditie Spinoza Oeuvres (GF Texte Intégral) in de vertaling van Franse Spinoza-pionier Ch. Appuhn voorzien van zijn commentaar. Die aankoop was decisief: sedertdien week Spinoza niet meer van mijn zij...

Ter aanvulling van dit 'contactverhaaltje' vermeld ik de Spinoza-biografie van Theun de Vries, nog steeds een waardevolle instapbiografie en ook mijn kennismaking met twee academische Spinoza-auteurs, een Nederlander en een Vlaming: Wim Klever (Universiteit Rotterdam) kon mij boeien met zijn Zicht op Spinoza (1994) en met zijn Een nieuwe Spinoza (1995). Heel wat jaren nadien ontdekte ik Spinoza, de doornen en de roos (2009), een basisboek voor elke Spinozavriend van de Lovaniensis Herman de Dijn.

Mijn contact met Spinoza liep dus via een aantal boek-stapstenen. De genoemde auteurs wezen mij de weg naar de geschriften van BDS en ik ben ze daar erg dankbaar voor. Maar mijn vervolgstudies en mijn beroepsbezigheden lieten mij weinig tijd om me in te graven in het leven en de levensleer van de filosoof die mijn leven ging veranderen. Dat kon eerst ten volle zijn beslag krijgen toen ik met pensioen was...

Wat betekent Spinoza voor je?

Boeken kunnen je leven veranderen. Een dooddoener, zeker, maar boeken kunnen dat echt! Hoewel in vorige eeuw honderden auteurs mijn pad kruisten, had ik zo iets zelf nog nooit ervaren. Tot ik mij grondig verdiepte in Spinoza. Een vijftal aspecten van die 'levensverandering' wil ik wel kort belichten.

1 Toen ik dertien-veertien was, vervreemde ik allengs van het Rooms-katholicisme waarin ik nogal lauw was opgevoed. Een half leven later werd de spirituele leemte die erdoor was ontstaan door de geschriften van Spinoza (grotendeels) opgevuld. Van 'verandering' gesproken...

2 Spinoza's filosofie is échte filosofie, d.w.z. een filosofie die niet voor de school maar voor het leven werd geschreven. Zijn leer is een existentieel-authentieke levensfilosofie, die mij elementen aanreikte om tot een gaver wereldbeschouwing te komen en die mijn kennis over de psychologische mechanismen van mijzelf en die van mijn naasten rationeel fundeerde. Kan er iets nuttiger zijn?

3 Spinoza's leer over Staat & Recht (zoals die verscholen zit in het TTP en het TP) bracht wat meer orde in de even scholastieke als disparate kennis die mij op de universiteit werd bijgebracht.

Wat de regeringsvorm betreft onderschrijf ik Spinoza's visie dat de hoofdplicht van een staat neerkomt op het garanderen voor zijn onderdanen van interne én externe veiligheid, op het waarborgen van vrijheid en last but not least op het recht van residueel verzet van burgers tegen elke overheid die die basisplichten niet nakomt.

Wat het recht betreft deel ik Spinoza's visie over het ontstaan van het recht met de distinctieven die hij hierbij maakt. Wie geopolitiek belangstelling heeft kan dagelijks vaststellen hoe actueel Spinoza's visie over internationaal recht is...

Wat de verhouding kerk-staat betreft: onderschikking van de eerstgenoemde aan de tweede en absolute scheiding tussen beide. In Vlaanderen zijn deze beide principes nog niet volkomen gerealiseerd en wat de rest van de wereld betreft...

4 Spinoza veroorzaakte een shift in mijn historische belangstelling. Opgeleid als mediëvist aan de UGent in de positivistische traditie van Henri Pirenne (1862-1935), verplaatste mijn historische belangstelling zich naar onze Tachtigjarige Oorlog en vooral naar de 17de eeuw en de Gouden Eeuw van de Republiek. Ik hou me nu nog uitsluitend met die historische materies bezig. De mediëvist vervelde allengs tot een dixseptièmiste.

5 De studie van Spinoza's geschriften en van de secundaire literatuur van mijn Spinoza-bibliotheek die bijna 1000 nummers telt, vullen mijn dagen en in mijn studieruimte geeft Bento present via een repro op ware grootte van het Wolfenbüttel-portret. De lichtjes in zijn priemende ogen manen mij tot naarstigheid.

Uit wat ik net vertelde, blijkt dat ik, wat overdreven gezegd, een leven VOOR en een leven NA Spinoza heb. Maar ik haast mij eraan toe te voegen dat ik geen volgeling ben van Spinoza, maar een navolger. Dat scheelt!

Afrondend wil ik de vraag 'Wat betekent Spinoza voor u?' ook nog eens beantwoorden in de even bondige als mooie woorden van de eminente Nederlandse Spinoza-pionier Willem Meijer (1842-1926) die ik zeer bewonder:

'Als men mij vraagt, hoe ik het leven bezie, dan antwoord ik: van boven af en van de zonzijde. En dat is mij mogelijk geworden, sedert ik heb leren zien door de brillenglazen, die Spinoza geslepen heeft.

Zijn er teksten van Spinoza die je in het bijzonder aanspreken?

Al wat kan worden gelezen tussen de woorden 'Experientia me docuit' (TIE) ("de ervaring heeft mij geleerd"), vermoedelijk de oudste Spinoza-woorden die tot ons kwamen en de woorden 'Sed de his satis' (TP) ("maar hiervan nu genoeg"), de laatste woorden die ons van Spinoza bereikten, vormt het primaire studiedomein van Spinoza-onderzoekers. De interne samenhang van het nagelaten oeuvre is

zo groot dat het uitkiezen van één geschrift of van enkele teksten niet meer is dan spelerei. Wat niet belet dat ik er mij graag toe leen en dat elke lezer recht heeft op een persoonlijke voorkeur. Omdat u er naar vraagt, zie hier de mijne.

1 Ik heb een boon, een grote mag ik wel zeggen, voor het Theologisch-Politiek traktaat. Het stond lang in de schaduw van de Ethica en hoewel er in vorige eeuw in dit opzicht veel veranderde, zoals de uitmuntende bibliografie in de recentste Spinoza-editie in de Bibliothèque de la Pléiade dat nog eens bevestigde, aarzel ik niet om het TTP voor deze gelegenheid als numero uno op mijn ereschavotje te hijsen.

Als ik het TTP in vertaling lees, dan gebruik ik steeds een Engelse, namelijk die van Silverthorn en Israel (Spinoza, Theological-Political Treatise, edited by Jonathan Israel, translated by Michel Silverthorn and Jonathan Israel). Een meester-vertaling in vlot leesbaar Engels: wie zich een idee wil vormen wat Spinoza echt in zijn hoofd had toen hij zijn Latijnse zinnen 'neerpluimde' leze deze vertaling. Ik raad beginnende lezers altijd aan niet te aarzelen om at random het TTP op te slaan en erin te lezen.

2 Ik herlees graag de langere teksten in de Ethica. Die doorbreken de dominante, stroeve geometrische format van het Ethica-betoog en onthullen - voor wie tussen de lijnen kan lezen - aspecten van Spinoza's persoonlijkheid. Heerlijke filosofische lectuur en eveneens zeer geschikt voor instappers.

3 Spinoza's wijsheid parels liggen verstrooid doorheen heel zijn oeuvre. Wie er bij de lectuur een boven water haalt, zal er in de context meer van genieten dan wanneer hij die tot zich neemt aan de lopende meter op sites als 'Citaten.NET'

Aan mijn hart ligt de laatste, helaas dood 'geciterde' regel van de Ethica die Spinoza aan Cicero ontleende en er, naar zijn gewoonte, een draai aan gaf:

'Sed omnia praeclara tam difficilia quam rara sunt.'
("Doch al het voortreffelijke is even moeilijk als zeldzaam")

Die allerlaatste woorden van de Ethica slaan evident op wat voorafgaat, maar ik puur er een leefregel uit die ik eenieder kan aanraden. Ik interpreteer de woorden dan als volgt: 'Beste lezer, streef in je leven naar excellentie, die is moeilijk te vinden en best lastig te bereiken, maar de inspanning loont.

Wat heeft Spinoza ons heden ten dage nog te bieden?

Spinoza's tijd ligt bijna vier eeuwen achter ons: het kan dus niet anders dan dat een en ander in zijn geschriften niet meer bruikbaar is. Maar Spinoza's actualiteit staat buiten kijf. Enkele voorbeelden van die actualiteit.

1 Spinoza's geschriften zijn een uitstekende inleiding tot de studie van de filosofie. Studenten filosofie en al wie zich verdiepen wil in de wereld van de wijsbegeerte kunnen er hun voordeel mee. Spinoza zet zijn lezer meteen in het filosofie-bad en introduceert hem 'als het ware bij de hand' in de wereld van de wijsbegeerte en haar eeuwenoude onopgeloste problemen. Kan het mooier?

2 Spinoza's filosofie kan een reddingsboei zijn voor wie zich niet meer thuis voelt in de wereld van fantasie en bijgeloof, basis ingrediënten van de drie openbaringsreligies. Wie Spinoza bestudeert, ontdekt een rationele metafysica die misschien een spirituele leemte kan opvullen of kan bijdragen tot de opbouw en fundering van een persoonlijke wereldbeschouwing.

3 Spinoza's filosofie is in essentie een levensleer die de mogelijkheid aanreikt om het leven te baseren op een rationele ethiek. Zijn cognitieve psychologie kan, voor wie zich wil inspannen, gemoedsrust en harmonie brengen in het leven.

4 Zoals net gezegd, bevat Spinoza's Staats-en Rechtsleer leerstukken die ongemeen belangrijk zijn voor de wereld van vandaag en aan actualiteit niets hebben ingeboet.

5 Ik deel de mening van neo-kantiaan Arthur Libert die stelde dat de belangrijkste nalatenschap van Spinoza misschien wel te zoeken is in zijn levenslange strijd om overgeërfde en aangewaaide opvattingen te overstijgen en in zijn passie om een persoonlijke levens-en wereldbeschouwing te construeren: een exempel, om het met Kant te zeggen, voor allen die durven te denken (zie onze site, [homepage/spinozakenners van vroeger/Arthur Liebert](#)).

6 Tot slot nog dit: ik heb een hekel aan auteurs die het gedachtengoed van Spinoza manipuleren om een actuele ideologie te onderbouwen of luister bij te zetten. Erger nog, wetenschappelijk gesproken, zijn zij die anachronismen niet schuwen en eigentijdse opvattingen gebruiken om meningen en houdingen van de 17de eeuwse Spinoza te beoordelen.

Wat raad je mensen aan te lezen van/over Spinoza

Mijn antwoord beperkt zich tot Spinoza's geschriften en tot Spinoza-boeken die in onze taal zijn geschreven of omgezet, maar weet wel dat kiezen ook altijd verliezen is.

Ik adviseer beginnende lezers altijd om meteen - in rechte lijn - op Spinoza's geschriften toe te stappen. Secundaire literatuur is onontbeerlijk om hem met diepgang te begrijpen maar dat soort literatuur is en blijft secundair en bovendien is er veel kaf onder het koren. Wie Spinoza in vertaling leest, beseft dat hij altijd eerst de vertaler leest en dan eerst Spinoza. In de wetenschap dat geen enkele vertaling gaaf is, raad ik Spinoza-vrienden altijd aan twee of meer vertalingen te gebruiken om pittfalls te vermijden.

1 De 17 eerste paragrafen van het TIE vormen 'een geschriftje' op zichzelf. Driewerf een inleiding: tot het TIE, tot het hele oeuvre van de auteur en in beperkte mate tot de filosofie in het algemeen. Toegankelijk voor iedereen maar caute: er staat meer te lezen dan er gedrukt is...

2 Zoals ik eerder al zei: een betere Spinoza- warming up dan de grotere prozadelen van de Ethica en capita selecta van het TTP bestaat niet.

3 Snuisteren in Spinoza's Brieven (de Wereldbibliotheek-editie) is altijd een even leuke als instructieve bezigheid en laat ons toe hier en daar een glimp op te vangen van de ingehouden passie van Spinoza.

Instappers (les Nuls, zeggen de Fransen) kunnen terecht bij de trilogie van Jan Knol en ze zullen vast ook plezier beleven aan het leukste Spinoza-boek in de Lage Landen, Spinoza's Achtbaan van Bindervoet en Pfaeltzer, alle bij de Wereldbibliotheek. Wat van Steven Nadlers in onze moerstaal werd omgezet is plichtlectuur; de publicaties van Klever, nog steeds de meest geciteerde Nederlander in Spinoza-bibliografieën; als het wat technischer mag zijn kunnen de twee eerder genoemde studies van Herman de Dijn worden bestudeerd met van Buurens Spinoza, zijn filosofie in 50 sleutelwoorden in de aanslag.

Tot slot nog enkele academische publicaties die geen Spinoza-fan(aat) over het hoofd mag zien:

H. Krop, Spinoza, een paradoxale icoon van Nederland, Amsterdam, 2014. Meesterlijk.

J. M.M. van de Ven, Printing Spinoza, A descriptive Bibliography of the Works Published in the Seventeenth Century, Leiden, 2022. Indrukwekkend monnikenwerk.

J. Israels, *Spinoza Life & Legacy*, Oxford, 2023. Voorlopig alleen maar in het Engels te lezen. Een baksteen van een boek maar erg goed gestructureerd zodat hoofdstukken als afzonderlijke essays kunnen worden gelezen. Onmisbaar.

Is er een relatie tussen kunst en Spinoza?

Die relatie is er zeker.

1 Kunst is het domein van verbeelding en passie. Spinoza-lezers weten dat die twee begrippen een fundamentele rol spelen in zijn filosofie.

2 In het oeuvre van Spinoza komt 'kunst' niet op directe wijze ter sprake, maar dat betekent niet dat er geen teksten zijn die ermee in verband kunnen worden gebracht. Ik verwijs hier naar E IV, 44 waarin Spinoza zich positief uitlaat over het genieten van kunst. Maar in de geest van zijn filosofie voeg ik er meteen aan toe: voor zo ver dat genieten van kunst laetitia en geen tristitia veroorzaakt.

3 Spinoza gaf kunst in zijn leven ook een plekje. Het is bekend dat hij van toneel hield en uit de inventaris van zijn 'zolderkamerbibliotheek', zoals samengesteld bij overlijden, weten we dat Bento ook van literatuur hield.

4 En dan is er de Ethica. Ik aarzel niet om dat boek te beschouwen als een kunstwerk sui generis. Spinoza bracht de kunst van het rationeel filosoferen tot een onovertroffen hoogtepunt door de schepping van een (in hoge mate) coherent filosofisch systeem met een verborgen esthetische dimensie.

5 De Ethica heeft wereldwijd sporen nagelaten in het werk van talrijke prozaschrijvers en dichters. Sommigen van onze Tachtigers waren getroffen door de poëtische kracht die zij in de Ethica ontdekten. Het is bekend dat Herman Gorter een Ethica-vertaling maakte. In de wereldliteratuur verwijs ik naar reuzen als Lessing, Goethe, Coleridge, Eliot, Borges, Teixeira de Pascoas et j' en passe.

5 Tenslotte nog een woordje over schilderkunst, een kunstdomein dat mij ook vandaag nog sterk bezig houdt. N.a.v. de recente Vermeer tentoonstelling in Amsterdam las ik Vermeer mit Spinoza gesehen (Berlin, 1997), een studie van de Duitse kunsthistoricus, filosoof en musicoloog Hubertus Schlenke, die Vermeer bekeek door de brillenglazen van Spinoza. Hij herkende in Vermeers doeken duidelijke sporen van Spinoza's filosofie!

Merk je in de Spinozakring Lier dat er belangstelling is voor Spinoza?

In 2013 heb ik Spinoza Kring Lier opgericht. Dat kon omdat ik meteen de hulp kreeg van Willy Schuyesmans, journalist, schrijver van tal van jeugdromans en bovendien ook een computer deskundige. Hij ontwierp onze website en vervult al 12 jaar trouw de rol van SKL-webmaster.

Spinoza Kring Lier (SKL) is niet bedoeld als een ledenvereniging maar als een (bescheiden) Spinoza-platform dat via een website en lezingen het gedachtegoed van Spinoza in Vlaanderen meer bekend wil maken. Maar het is knap lastig om mensen te overtuigen van de actualiteit en van de waarde van de filosofie van een zeventiende eeuwse joods-Hollandse wijsgeer, die in het Latijn schreef, voor zijn hoofdwerk een geometrische format koos die meer afstoot dan aantrekt en zijn betoog overlaadt met moeilijke begrippen...

In het verleden steunde de werking van SLK op twee pijlers. De eerste en de belangrijkste is de SLK-website. Die richt zich tot beginnende lezers maar biedt ook veel studiemateriaal voor meer beslagen

Spinoza belangstellenden. Spinoza's teksten publiceer ik op de site ALTIJD tweetalig zodat wie nog wat overhield van zijn schoollatijn mijn vertalingen zelf kan beoordelen en verbeteren. Dat is van belang want zoals een Italiaans spreekwoord terecht zegt, elke vertaler is een verrader. Na bijna 12 jaar schreef ik bijna tweeduizend bladzijden waarin eenieder zijn gading kan vinden. Zo wordt voor de bezoekers van de site de weg naar bibliotheek of boekhandel een stuk korter gemaakt, dat is althans wat ik hoop.

De bezoekersaantallen van de site stelden mij eerst wel wat teleur, maar, zoals collega blogger Karel D'huyvetters me ooit eens zei: 'Spinoza is niet voor iedereen!' en bovendien citeer ik hier graag de Zwijger:

'Point n'est besoin d'espérer pour entreprendre, ni de réussir pour persévérer.'
"Het is niet nodig te hopen om te ondernemen noch te slagen om te volharden"

De tweede pijler bestaat uit lezingen waarmee ik de boer opging in Antwerpen en Lier. Omdat ik zowel over Spinoza's leven als over zijn leer een nogal persoonlijke visie ontwikkelde, verzorgde ik de lezingen meestal zelf: de kern van mijn aanbod bestond uit een algemene inleiding tot de filosofie van BDS (vijf interactieve lessen); een inleiding tot de

Ethica (vijf lessen); Spinoza en het christendom (één lezing); Spinoza een filosoof uit de tijd van de Barok (één lezing).

SKL nodigde T. Beekman uit n.a.v. haar boek Door Spinoza's lens (2012), een voor mij teleurstellende want geïnstrumentaliseerde kijk op BDS; ook Herman de Dijn kwam langs, een onderlegd Spinoza-kenner die nooit de 'ware Spinoza' uit het oog verliest. De opkomst voor die lezingen waren, gelet op thema en context, altijd behoorlijk: zowat tussen 40 en 80 deelnemers.

Hoe leeft Spinoza in België?

België is de naam voor een land met drie gemeenschappen. Ik heb het hier uitsluitend over Vlaanderen, de Nederlandstalige Gemeenschap. Dat Spinoza ook in Vlaanderen ruim aandacht krijgt, blijkt uit het volgende.

1 Vlamingen laven zich gretig aan Spinoza-boeken die ook bij ons vlot over de toonbank gaan. In Vlaanderen waagt zich af en toe ook een uitgever aan een Spinozaboek, ten onzent altijd een gebeurtenis die getuigt van ondernemerszin...

2 Op academisch vlak scheert Spinoza geen hoge toppen. De paus van de Spinoza-scholars was Herman de Dijn (KUL, op emeritaat): hij bestudeerde vanuit zijn christelijke overtuiging de filosofie van Spinoza grondig, schreef twee populaire Spinoza-boeken en wist via talrijke lezingen een ruim publiek te boeien.

3 Op het net zijn twee Vlaamse Spinoza-sites actief: Spinoza in Vlaanderen van de vertaler-commentator Karel D'huyvetters en mijn eigen website Spinozakinglier.weebly.com waarover ik het al had.

4 Het Spinoza-publiek in Vlaanderen bestaat, wereldbeschouwend bekeken, uit twee groepen: rooms-katholieke christenen en vrijzinnigen.

De eerste groep is samengesteld uit overtuigde, minder overtuigde en buitenkerkelijke christenen. De filosofie van Spinoza geniet hun belangstelling om grenslijnen af te bakenen tussen hun onwankelbare christelijke geloofsovertuiging en Spinoza's religieuze opvattingen. Minder

dogmatische christenen tonen zich soms wel eens bereid om elementen van zijn leer in hun christelijke visie te integreren.

De tweede groep bestaat uit niet-kerkelijke vrijzinnigen. Velen van hen zijn lidmaten van het Humanistisch Verbond of Vrijmetselaar. Sinds 2010 is in Oostende, Koningin der Belgische Badsteden, ook een loge actief die zich 'Spinoza' noemt. Of Spinoza's levensfilosofie en wereldbeschouwing naadloos aansluit bij de vrijmetselaarsideologie is een kwestie die vatbaar is voor discussie.

Tekst: Willy Schuermans (beantwoording vragen over Spinoza) en Jan Mendrik

Foto's: Jan Mendrik (jmendrik@gmail.com)

13 mei 2024

Een publicatie van www.spinozakringsoest.nl .

En vergeet ook de site van de Spinozakring Lier niet te bekijken: <https://spinozakringlier.weebly.com/> .